

NOVINARSKI DUG

Tko je ubio istinu?

Što danas, deset godina poslije, uopće znamo o Vukovaru? Hrvatski bi novinari trebali svakog 18. studenog nositi crni flor, jer ni jedan važni medij nije objavio da je toga dana pao grad, a prava istina do danas se ne zna

O Vukovaru i njegovu herojskom otporu, što je trajao od kraja kolovoza do 18. studenog 1991. godine, mnogo je toga napisano, izrečeno, snimljeno, objavljeno. Deseta obljetnica pada grada bila je prilika da se s dužnim pijetetom oda počast gradu i njegovim braniteljima, što je i učinjeno nizom svečanosti, prigodnim napisima, TV i radio priložima. Pa ipak: što danas, deset godina poslije, uopće znamo o Vukovaru?

Hrvatski bi novinari na datum njegova pada trebali nositi crni flor, jer za nas čuvar i istraživač istine, kako bismo se mi samo željeli prikazati, to je dan sramote, dan kad su pogažena sva moralna, etička i profesionalna načela. Vijest da je Vukovar pao nije objavio nijedan hrvatski važniji medij. Vodeći se samo njima znanom, ili oni zasigurno znaju čijom logikom poimanja novinarstva, istinu je prešutjela Vrdoljakova katedrala,

zajedno sa svim njemu odanim crkvama, crkvicama i kapelama.

Uzaludni zov u pomoć Hrvatska je javnost punu i šokantnu istinu morala saznati posredno, putem TV Slovenije ili CNN-a, a tek ponešto dalo se naslutiti iz radijskih javljanja pokojnog Siniše Glavaševića, čiji su radijski izvještaji sustavno cenzurirani, kraćeni i prešućivani. Tog dana kad je nekoliko stotina branitelja odlučilo da zbog pomanjkanja oružja i streljiva obustavi daljnji uzaludni otpor i spriječi daljnje pogibije i razaranja grada, ako se još išta imalo razoriti, uspio se javiti zadnji put završavajući svoj raport s nadom da je vukovarskim mukama došao kraj. Na desetu godišnjicu Glavaševićeve smrti, a pretpostavlja se da je ubijen na Ovčari kao i stotine drugih zarobljenika, predstavljeno je drugo, izmijenjeno i nadopunjeno izdanje knjige "Priče iz Vukovara". No, nažalost, u knjizi što ju je izdala Matica hrvatska, a za tisak priredio Mladen Kušec kojem je neposredno prije pada Vukovara Glavašević telefaksom poslao svoje priče, nema i onih Glavaševićevih izvješća koja su bila zabranjena, cenzurirana, nema njegovih uzaludnih vapaja upomoć, nema onih izgovorenih riječi koje su tako oporo govorile da je Vukovar zapravo sam i napušten. A postoje živi ljudi, postoje svjedoci, zna se tko je želio da se Glavašević poziv u pomoć ne čuje.

PRIČA O GRADU

Odustajem od svih traženja pravde, istine, odustajem od pokušaja da ideale podredim vlastitom životu, odustajem od svega što sam još jučer smatrao nužnim za nekakav dobar početak, ili dobar kraj. Vjerojatno bih odustao i od sebe sama, ali ne mogu. Jer tko će ostati ako se svi odrekne sebe i pobjegnemo u svoj strah? Kome ostaviti grad? Tko će mi ga čuvati dok mene ne bude, dok se budem tražio po smetištima ljudskih duša, dok budem onako sam bez sebe glavinjao, ranjav i umoran, u vrućici, dok moje oči budu rasle pred osobnim porazom?

Tko će čuvati moj grad, moje prijatelje, tko će Vukovar iznijeti iz mraka?

Nema leđa jačih od mojih i vaših, i zato, ako vam nije teško, ako je u vama ostalo još mladenačkog šaputanja, pridružite se. Netko je dirao moje parkove, klupe na kojima su još urezana vaša imena, sjenu u kojoj ste istodobno i dali i primili prvi poljubac - netko je jednostavno sve ukrao jer, kako objasniti da ni Sjene nema? Nema izloga u kojem ste se divili vlastitim radostima, nema kina u kojem ste gledali najtužniji film, vaša je prošlost jednostavno razorena i sada nemate ništa. Morate iznova graditi. Prvo svoju prošlost, tražiti svoje korijenje, zatim svoju sadašnjost, a onda, ako vam ostane snage, uložite je u budućnost. I nemojte biti sami u budućnosti. A grad, za nj ne brinite, on je sve vrijeme bio u vama. Samo skriven. Da ga krvnik ne nađe. Grad - to ste vi.

IZ VUKOVARSKIH RUŠEVINA

Za svaku pojedinu ulicu od Ulice 1. svibnja pa dalje, vode se krvavi obračuni.

Još se drže ranjeni branitelji, ali je veliko pitanje koliko dugo. Jer napad i dalje ne jenjava. Na grad su bacane zapaljive bombe u više navrata, od čega je u samoj bolnici bilo dva požara.

Kod boraca i civila koje je Hrvatska ostavila tako galantno velikosrpskim željama, vlada veliko ogorčenje.

Pod stalnim naletima granata i mina iz svih sredstava, ovdje nema više mjesta nikakvim iluzijama. Bez obzira na sva obećanja ginu nemilice borci i civili.

Četiristo i pedeset ranjenika koji su u bolnici izloženi uvjetima liječenja kakve je Europa odavno zaboravila, više nema vremena za odluke i zasjedanja.

Da je vojna pomoć već u gradu, možda bi bilo prekasno. Jer stekavši dobre pozicije, neprijatelj ruši sve pred sobom. Posljednjim pokušajima da sačuva ionako uništen grad i civilno stanovništvo od laži i dezinformacija koje su uzimale sve više mjesta u nekim nacionalnim medijima, zapovjednik obrane Vukovara Jastrebnar naredio je embargo na sve informacije. To, međutim, nije dovoljno ozbiljno shvaćeno kao poziv za konkretnu akciju pa su u međuvremenu neprijateljske snage ojačale, a ona pomoć o kojoj je već bilo govora nije ni do ovog trenutka stigla.

U tri protekla dana na bolnicu se sručilo preko tri stotine projektila, uništilo kompletan vozni potencijal za prevoženje ranjenika od fronte do bolnice, onesposobilo još neke operacione sale itd.

Krvne grupe "O" više nema, a Hrvatska je dala novo obećanje Vukovaru da će mu pomoći. Ali situacija na fronti ne dozvoljava više niti jednu šansu.

Uslijed premora i gubitka branitelja linija je popustila u naselju Lužac i Ulici 1. svibnja, što je neprijatelju omogućilo bolji položaj s kojeg teškom artiljerijom udara po najnastanjenijem dijelu Olajnici i drugim gradskim arterijama. Apeli koji su odavde išli put Zagreba, najblaže rečeno nisu ozbiljno shvaćeni. Nisu im vjerovali čak ni klubovi Vukovaraca, oni isti koji po Hrvatskoj traže milosrđa, a potom im se gubi trag.

Vukovar je u posljednje vrijeme bio simbolom hrvatske obrane. Sam ga je vrh proglasio Gradom heroja, ali to je bio grč koji je trajao i u vrijeme u iščekivanju da ga Hrvatska neće napustiti, da će ga, makar i smrtno ranjenog, uzeti u svoje krilo.

Uzalud, jer prošlo je 78 dana i nakon svega branitelji umiru u saznanju da ih je samo njegovo vrhovno tijelo izdalo. Valja misliti i dalje. Prijetilo se masakrom civilnog stanovništva, pa se branitelji nadaju da će domaća i svjetska javnost brzo reagirati kako bi se najstrašnije izbjeglo.

Hrvati, ne samo u Hrvatskoj, već u cijelom svijetu ne smiju zaspati dok 15.000 ljudi i 2000 djece iz ovog pakla ne izvuku van. To je sveta dužnost koju im ovaj grad stavlja na dušu. Iz vukovarskih ruševina za sve Hrvate i sve ljude koji nas čuju - javio se Siniša Glavašević.

9. studenoga 1991.

Za Kroniku dana Hrvatskog radija Siniša Glavašević

Ako je hrvatsko novinarstvo ikome ostalo dužno, onda je to Vukovar, jer priča i istina o ovom gradu nikada nisu ispisane. Dio toga hrvatska je javnost saznala iz stenograma magnetofonskih zapisa razgovora što su se na relaciji Mile Dedaković-Jastreš-Tuđmanov ratni kabinet vodili u 87 dana opsade. Nekadašnji ST bio je jedini list zabranjen od prvih višestranačkih izbora do danas zato što se drznuo objaviti te zapise. Nekoliko godina kasnije gotovo cijeli stenogram objavio je propali list "Pečat". Naravno da nekome, a zna se i kome, nije bilo milo što je javnost mogla saznati kako Predsjednik spava, a njegovi ga poltroni ne žele buditi kad Jastreš traži oružje i ljude. Kult oca nacije bio je potkopan i naredbom da civili, pa ni djeca ne smiju napustiti okrvavljeni grad. Nikada nismo saznali pravu istinu zbog čega je onako životinjski prebijen Mile Dedaković-Jastreš, zbog čega je maltretiran njegov nasljednik Mali Jastreš? Kako to da su heroji najednom postali izdajnici i predani u ruke tajnim službama, koje su se, prema fotografijama što ih je objavio tadašnji "Danas", ponašale kao Gestapo.

Merčep iz podruma u Vladu I danas se nagada zbog čega su se Vukovarci suprotstavili Tomislavu Merčepu u prvim danima obrane grada. Prema nekim svjedočenjima glavu mu je spasio jedan od vukovarskih ratnih zapovjednika Blago Zadro držeći ga skrivenog u podrumu dok ga Josip Manolić nije povukao u Zagreb i postavio za pomoćnika ministra unutarnjih poslova. Ne zna se ništa ni o tome što se doista u Vukovaru događalo neposredno nakon prvih višestranačkih izbora.

Generalu Karlu Gorinšku nikad nije dana prava prilika da progovori o tome zašto je propao planirani proboj prema Vukovaru, zbog čega grad nije dobivao pomoć u artiljeriji, streljivu i ljudstvu. General Martin Špegelj u nekoliko je navrata tvrdio da se Vukovar mogao i morao obraniti, naslućivao je, pa i izravno optuživao tadašnji hrvatski vrh, izdaju i spominjao trgovinu između Tuđmana i Miloševića.

Mnogo je i premnogo pitanja što čekaju odgovor, a jedno je od njih i to tko je

PRIZNANJE **Nagrada** **"Luka** **Brajnović"** **Siniši** **Glavaševiću**

Međunarodna novinarska nagrada Luka Brajnović ove je godine posthumno dodijeljena hrvatskom novinaru Siniši Glavaševiću i španjolskom novinaru Miguelu Dillu za njihov istinski profesionalizam i dosljedno

zastupanje moralnih načela u novinarstvu (Miguel Dill kao izjavitelj Associated Pressa poginuo je u Sierra Leoneu 2000. g.).

Svjetski poznatu međunarodnu novinarsku nagradu Luka Brajnović dodjeljuje već petu godinu ugledno španjolsko Sveučilište Navarra u znak priznanja profesoru Luki Brajnoviću, osnivaču katedre novinarstva na istom Sveučilištu, poznatom hrvatskom iseljeniku, vrsnom pjesniku, književniku i novinaru za njegov iznimni doprinos španjolskom novinarstvu. Dosadašnji su dobitnici nagrade Luka Brajnović: pisac Miguel Delibes, bivša predsjednica Nikaragve Violeta Chamorro, filmski redatelj i producent David Puttnam te bivši direktor dnevnika Madrid i predsjednik Skupštine prve španjolske demokratske vlade Antonio Fontan.

Odbor za dodjelu nagrade, koji sačinjavaju najugledniji predstavnici Sveučilišta Navarra u Pamploni, uručio je nagradu gospodi Majdi Glavašević, supruzi pokojnog Siniše Glavaševića, u njegovoj domovini Hrvatskoj u Zagrebu u četvrtak 13. prosinca. Dodjela je organizirana u suradnji s Hrvatskim novinarskim društvom.

uopće bio taj koji je odlučio da borbe prestanu, da se branitelji predaju. Prema nekim pouzdanim informacijama tu je ulogu hrabro na sebe preuzeo tadašnji član vlade nacionalnog jedinstva Dražen Budiša, smatrajući da je bitka izgubljena i da je daljnji otpor uzaludan. Učinio je to - kažu - s najboljim namjerama, zasigurno svjestan beznadnog stanja i s uvjerenjem da će međunarodna zajednica sa zarobljenicima postupiti po svim normama međunarodnoga ratnog prava. Jedino što sigurno znamo jest kako su četničke horde obučene u uniforme JNA to pravo provele u djelo.

No, znamo i još nešto: samo dva dana prije nego što li će Vukovar pasti, 16.

studenog 1991. godine, osnovana je Hrvatska zajednica Herceg-Bosna. Previše blizu da bi se radilo tek o pukoj slučajnosti, pogotovo ako se zna da nije istina da u tom trenutku Hrvatska nema dovoljno oružja, jer do tada su u naše ruke pale mnoge vojarne JNA zajedno s golemim skladištima oružja i streljiva.

Dok se istina ne sazna, dok se ne otvore arhive, dok ne progovore ključni sudionici, od kojih su nažalost neki, kao Tuđman i Šušak mrtvi, i dalje u zraku ostaje lebdjeti misao kako je Vukovar zapravo izdan, ostavljen i žrtvovan za neke "više" ideale, za neke glupe i primitivne snove od kojih nas i danas boli glava■

Gojko Marinković